

آشنایی با بیماریهای مشترک بین انسان و دام
بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان

آشنایی با بیماریهای مشترک بین انسان و دام

بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان

دکتر سید هاشم موسوی عارف
دامپزشک و کارشناس ارشد ترویج
با همکاری: دکتر سید علی علوی مقدم و دکتر علی اوجاقی

بر اساس مصوبه :

حوزه ترویج و نظام بهره برداری
سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی

کد: ۱۰۰۱-۸۶

سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی
مدیریت ترویج و مشارکت مردمی

آشنایی با بیماریهای مشترک بین انسان و دام
بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان

عنوان : نشریه ترویجی آشنایی با بیماری مشترک بین انسان و دام (بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان)

نگارش : دکتر سیدهاشم موسوی عارف - دامپزشک و کارشناس ارشد ترویج - با همکاری : دکتر سید علی علوی مقدم و دکتر علی اوجاچی

ناشر : نشر و تصویر مدیریت ترویج و مشارکت مردمی سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی

مدیر اجرایی : امیر عرفانپان عبادی

مدیر هنری : موسی همتی رودسری

گرافیک و صفحه آرایی : سید علی ریحانی شرق

شمارگان : ۳۰۰۰ نسخه

زمان چاپ : مرداد ماه ۱۳۸۶

فهرست

۳	مقدمه:
	بخش اول (مرغداریها)
۴	عامل بیماری
۵	مخازن بیماری
۶	میزبان ها
۷	انتقال بیماری
۸	علائم بیماری در پرندگان
۹	کنترل و پیشگیری
	بخش دوم (جمعیت در معرض خطر)
۱۲	شاغلین در مزارع پرورش طیور
۱۳	شاغلین در کشتارگاههای طیور
۱۴	شاغلین بخش حمل و نقل طیور زنده و لاشه
۱۵	فروشنندگان فرآورده های خام طیور
۱۵	کارگران رستورانها و عرضه کنندگان مواد غذایی پخته
۱۶	فروشنندگان پرندگان زینتی
۱۷	زنان خانه دار (روستایی و شهری)
۱۸	نکته خیلی مهم
۱۸	روستاییان پرورش دهنده مرغ و ماکیان
۲۰	فروشنندگان دوره گرد

مقدمه:

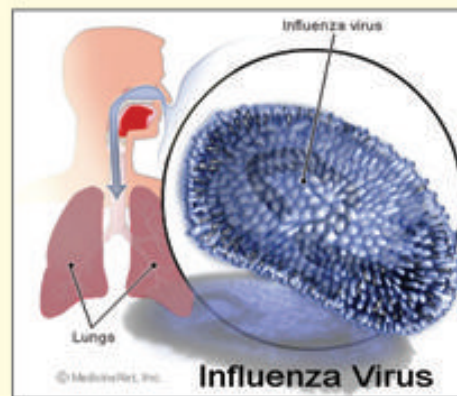
امروزه با پیشرفت جوامع و نیاز روزافزون مردم به پروتئین، به ویژه گوشت مرغ، باعث شده که توسعه همه جانبه ای در صنعت مرغداری جهان ایجاد گردد و بالتبع پرورش متراکم طیور و فعالیت های اصلاح نژادی، موجب افزایش حساسیت مرغ ها به انواع بیماری ها شده است که در اثر آن خسارت اقتصادی بسیار سنگینی به پرورش دهندگان و مصرف کننده وارد می شود. در چند سال اخیر شیوع بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان در جنوب شرق و شرق آسیا و سایر نقاط، علاوه بر خسارت اقتصادی موجب تلفات انسانی فراوان نیز گردیده است، به شکلی که حتی نظام های سیاسی و امنیتی کشورها مجبور به دخالت شده اند، با توجه به قرار داشتن کشور ما در مسیر مهاجرت پرندگان مهاجر که به عنوان عامل اصلی انتقال ویروس بیماری می باشند، لازم است با اطلاع رسانی به موقع و مناسب به جمعیت در معرض خطر، میزان خسارات انسانی را به حداقل رساند.

بخش اول (مرغداریها)

عامل بیماری :

بیماری آنفلوآنزای فوق حاد پرندگان به وسیله ویروسی به نام (اچ-۵، ان-۱) ایجاد می شود، به دلیل اینکه دارای تغییرات ژنتیکی بسیار زیاد می باشد کنترل آن مشکل می باشد.
ویروس عامل بیماری در بافتها(اندامهای مختلف) برای مدت طولانی زنده می ماند، در آب حدود ۲۰ روز و در کود پرندگان آلوده حدود ۳ ماه به فعالیت ادامه می دهد.

مخازن بیماری :

- پرندگان وحشی و آبزی به ویژه پرندگان مهاجر بدون اینکه.
- علامتی از خود نشان دهند، ویروس های آنفلوآنزا را در بدن خود.
- نگه داشته و از نقطه ای به نقطه دیگر می برند و ویروس بیماری.
- از طریق مدفوع و سایر ترشحات بدن آنها در محیط پخش می شود .
- ویروس در سایر حیوانات مانند خوک نیز باقی مانده و با ایجاد تغییر در ترکیب ویروس، ویروس های جدیدی را به وجود می آورد که برای پرندگان و برای انسان بسیار خطرناک می باشد.

میزبان ها:

انواع پرندگان همچون مرغ و خروس، بوقلمون، اردک، غاز، مرغ شاخدار، پرندگان وحشی، پرندگان زینتی، شترمرغ، کبک، بلدرچین، قرقاول، چلچله دریایی، حواصیل، پنگوئن، شاهین و گنجشک می توانند به عنوان میزبان ویروس عامل بیماری قرار گیرند.

انتقال بیماری:

روش مستقیم:

ویروس از طریق مجاری تنفسی، ملتحمه چشم و سایر مخاطات و مدفوع پرنده آلوده به پرنده حساس منتقل می شود.

روش غیرمستقیم:

- توسط وسایلی مانند کفش، لباس، خودرو، آب، دان، و بستری که در معرض آلودگی ویروس قرار دارند.

- به همراه دان که از منابع غیرمطمئن به خصوص کانونهای آلوده تهیه شده باشد.

- کود آلوده و پراکنده شدن آن در محیط اطراف

- وسایل نقلیه آلوده

- توسط حشرات و جوندگان آلوده

علائم بیماری در پرندگان:

با توجه به اهمیت بیماری در پرندگان ، با مشاهده این گونه علائم یا هرگونه تلفات ناگهانی در پرندگان اطراف خود باید سریعاً با ادارات دامپزشکی تماس گرفته و آنها را مطلع نمایید. علائم بیماری در طیور شامل:

- شروع ناگهانی تلفات (مرگ و میر) و سرعت بالای افزایش تلفات
- روزانه (مثلاً در گله های مرغ گوشتی تلفات بیش از ۳ درصد در روز)
- بی حالی، پژمردگی و دوره هم جمع شدن گله
- کاهش شدید مصرف دان
- افت ناگهانی و شدید تولید روزانه

- علائم تنفسی به شکل حاد همراه سرفه و عطسه، جیغ کشیدن و بلعیدن هوا
- سیاه شدن و خونریزی تاج، ریش و ساق پاها
- تورم و احتقان ملتحمه و التهاب پلک همراه با ریزش اشک
- اسهال به شکل مدفوع سبز، شل و کف آلود

کنترل و پیشگیری:

به دلیل تنوع ژنتیک انواع ویروس آنفلوآنزا و تغییرات سریع ژنتیکی در آنها معمولاً واکسیناسیون مؤثر واقع نمی شود. به همین خاطر بیشتر براعمال روش های قرنطینه ای و ریشه کنی توصیه می شود.

(۱) برنامه قرنطینه ای :

- با مسدود نمودن کلیه منافذ و نصب توری روی پنجره ها مانع از ورود جوندگان و پرندگان به داخل سالنها شوید.
- افراد متفرقه را به مرغداری خود راه ندهید.
- فقط و فقط یک مسیر را جهت ورود و خروج به مرغداری تعیین کنید .
- با رعایت بهداشت و ضد عفونی تجهیزات کلیه پرسنل و کارشناسان فنی و دامپزشکان از بروز بیماری پیشگیری نمایید.
- تعویض کامل لباس، کفش و سایر تجهیزات افرادی که جهت انجام فعالیتی از قبیل واکسیناسیون و... به مرغداری مراجعه می کنند.
- فراهم کردن امکانات ضد عفونی در قسمت ورودی مرغداری از نظیر حوضچه ضد عفونی جهت رفت و آمد افراد و خودروها از بروز هرگونه بیماری جلوگیری نمایید.

- از شان و کارتن تخم مرغ که قبلاً مورد استفاده قرار گرفته به هیچ وجه مجدداً استفاده نکنید.

۲) برنامه پیشگیری

- با پاکسازی و ضد عفونی کامل سالن مرغداری و تجهیزات آن قبل از جوجه ریزی از بروز بیماری پیشگیری نمایید.

- شرایط محیط پرورش را از نظر تهویه، حرارت و رطوبت مناسب فراهم کنید.

- جوجه های وازده را در همان ابتدای دوره حذف و معدوم کنید .

- به جز مرغان پرورشی هیچ گونه پرنده یا مرغ و خروس دیگری در محل مرغداری نگهداری نکنید .

- با رعایت شرایط هم سنی و عدم نگهداری مرغ های با سنین مختلف در یک سالن از بروز تلفات جلوگیری نمایید .

- محوطه مرغداری را با یک برنامه منظم ضد عفونی کنید .

- جهت لاشه مرغ های تلف شده، کوره لاشه سوز و یا چاله دفن بهداشتی تهیه کنید .

- در صورت مشاهده هرگونه تغییر در رفتار گله از قبیل کاهش مصرف دان، کاهش تولید، افزایش غیرعادی تلفات موارد را سریعاً به نزدیکترین مرکز دامپزشکی گزارش کنید.

بخش دوم (جمعیت در معرض خطر)

شاغلین در مزارع پرورش طیور:

شامل مالکین مزارع، کارگران شاغل در مرغداری و خانواده آنان در صورتی که در محل مرغداری ساکن باشند، کارشناسان فنی، دامپزشکان و تکنسین های دامپزشکی، این گروه به دلیل تماس مستقیم با پرندگان در معرض آلودگی قرار دارند و می بایست برای جلوگیری از آلودگی در محل کار و سالن های پرورش با تجهیزات ایمنی کامل از قبیل لباس سرهم، ماسک، دستکش، کلاه و چکمه حضور پیدا کنند و پس از فراغت از کار تجهیزات خود را ضد عفونی کرده و استحمام کنند. و در صورت

مشاهده هرگونه ناراحتی تنفسی سریعاً به پزشک متخصص مراجعه نمایند.

شاغلین در کشتارگاههای طیور:

همانند گروه قبلی صاحبان کشتارگاهها، کارگران، کارشناسان فنی و دامپزشکان ناظر بر کشتار به دلیل انجام مراحل مختلف کشتار در تماس نزدیک با طیور بوده و به دلیل تماس با امعاء واحشاء مرغهای کشتار شده بیشتر در معرض خطر قرار دارند به همین دلیل باید با رعایت کامل نکات ایمنی و با تجهیزات کامل کار خود را انجام دهند. چاقوها، ابزار و ادواتی که در خط کشتار قرار دارند، باید بلافاصله پس از اتمام کشتار سریعاً شست و شو و کاملاً ضد عفونی گردند.

شاغلین بخش حمل و نقل طیور زنده و لاشه:

این گروه شامل رانندگان و کارگرانی که وظیفه جابجایی جعبه ها و سبدها را به عهده دارند، می باشند این گروه هم به دلیل تماس مستقیم با طیور اعم از زنده و کشتار شده در معرض آلودگی قرار دارند. در این زمینه راننده خودرو موظف است خودرو خود را بلافاصله پس از تخلیه کاملاً شسته و ضد عفونی نماید و همچنین سبدهایی که مورد استفاده قرار می گیرند، بعد از شست و شو ضد عفونی شوند.

فروشندگان فرآورده های خام طیور

این گروه نیز به دلیل تماس مستقیم با لاشه طیور و فرآورده های آن در معرض خطر قرار دارند و باید به هنگام کار از لباس کار مناسب و دستکش استفاده کرده و روزانه و به شکل منظم کلیه یخچالها، کف و دیوار فروشگاه خود را شسته و ضد عفونی کنند.

کارگران رستورانها و عرضه کننده مواد غذایی پخته

این کارگران باید ضمن استفاده از لباس کار مناسب و دستکش حتماً بعد از اتمام کار کلیه وسایل خود از قبیل چاقو، تخته و سایر وسایل را به خوبی شسته ، ضد عفونی نموده و به شکل منظم به مراکز بهداشت مراجعه و کارت بهداشت کار دریافت کنند.

فروشدگان پرندگان زینتی

خطرناکترین جمعیت در معرض خطر می باشند. این گروه به دلیل اینکه عامل اصلی در جابجایی پرندگان زنده زینتی از قبیل کبوتر، طوطی، مینا، مرغ عشق، قناری و غیره بوده محسوب می گردند می بایست دقت کنند هر پرنده ای را که می خرند و می فروشند، حتماً دارای شناسنامه بهداشتی و گواهی سلامت از دامپزشکی باشد و تمامی نکاتی که در مورد مرغدارها گفته شد را باید رعایت کنند و نکته مهم اینکه این فروشدگان توجه داشته باشند که پرندگان زینتی می توانند همانند پرندگان مهاجر بدون اینکه علائمی از بیماری از خود بروز دهند به عنوان مخزن بیماری عمل کرده و ویروس آنفلوآنزا را در محیط پخش می کنند.

زنان خانه دار (روستایی و شهری)

یکی از مهمترین گروههای در معرض خطر می باشند، این افراد به هنگام آماده سازی گوشت پرنده جهت پخت باید به دو نکته توجه داشته باشند. اول: هنگام آماده سازی مرغ دست نباید جراثیم داشته باشد و حتماً از دستکش استفاده گردد. دوم: گوشت و یا تخم مرغ باید به طور کامل پخته شود و به حالت نیم پز (عسلی) مصرف نگردد زیرا ویروس بیماری در دمای ۷۰ درجه سانتی گراد غیرفعال می شود.

نکته خیلی مهم:

عدم گزارش انتقال بیماری از انسان به انسان به دلیل ماهیت به شدت متغیر و ویروس آنفلوآنزا قابل اعتماد نمی باشد و در این زمینه مدیریت خانه به ویژه زنان توجه داشته باشند که مسوولیت سنگینی در حفظ سلامت اعضاء خانواده و جامعه به عهده دارند.

روستاییان پرورش دهنده مرغ و ماکیان:

اغلب روستاییان در خانه خود تعدادی مرغ و خروس و بوقلمون و سایر ماکیان را نگهداری کرده و از آنها در جهت فروش و یا تغذیه استفاده می کنند. با توجه به اینکه این طیور می توانند به عنوان مخزن بیماری واقع شوند و ویروس در بدن آنها بدون نشان دادن علامت خاصی فعالیت کند،

می توانند از طریق مدفوع و سایر ترشحات بدن، ویروس را به محیط دفع و باعث آلودگی اطرافیان گردند. به همین دلیل زنان روستایی باید به شدت مراقب مسائل بهداشتی خود و اعضاء خانواده خود بوده و از نظرات کارشناسان دامپزشکی در مورد طیور استفاده نمایند .

فروشندگان دوره گرد:

در بعضی از مناطق کشور در روزهای خاصی فروشندگان در نقطه ایی خاص از شهر کالاهای خود را عرضه و به فروش می رسانند که اصطلاحاً به آنها جمعه بازار یا چهارشنبه بازار و... می گویند. در این گونه بازارها بعضاً مرغ و خروس و سایر پرندگان نیز به فروش می رسد که این پرندگان می توانند عامل جابجایی ویروس آنفلوآنزای مرغی باشند، به همین دلیل فروشنده و خریدار باید از سلامت پرنده کاملاً اطمینان داشته باشند و در شرایطی که احتمال شیوع بیماری وجود دارد به هیچ عنوان اقدام به خرید و فروش پرندگان نکنند.

